

„A TREIA CAMERĂ”¹

Explorări antropologice și arhitecturale/

“THE THIRD ROOM”¹

Anthropological and Architectural Explorations

Anda-Ioana SFINTEȘ*, asist. dr. arh./ assist. PhD. arch.

anda.sfintes@gmail.com

Ruxandra PĂDURARU**, soc. mrd. antropologie / soc. MAc. anthropology

ruxandra.paduraru@yahoo.com

Ruxandra BALCANU*, stud. arh./ arch. stud.

balcanu.ruxandra@gmail.com

Dragoș DAVID*, stud. arh./ arch. stud.

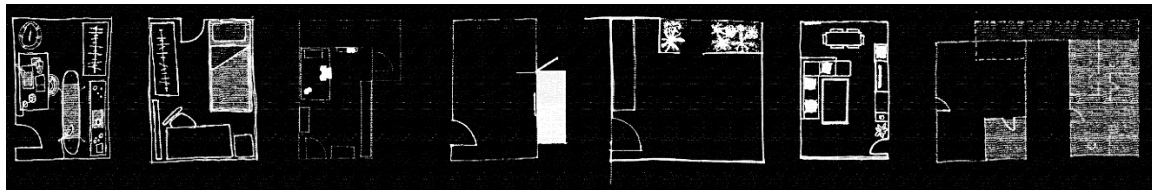
daviddragos3@gmail.com

*Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București, RO/

„Ion Mincu” University of Architecture and Urbanism, Bucharest, RO

**Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București, RO/

„Ion Mincu” University of Architecture and Urbanism, Bucharest, RO

Rezumat

Rolul locuinței transformată în acasă este definitoriu pentru individ în formarea identității, în dezvoltarea personală și a relațiilor cu ceilalți, dar și în cadrul realității sociale și politice pe care o poate reproduce sau chiar contesta. Înțelegerea specifică și în profunzime a mecanismelor de căutare, construire și reconstruire a lui acasă poate deveni, în acest context, un element de bază în proiectarea de

Abstract

The role of the dwelling transformed into a home is defining for the individual in forming his/her identity, in personal development and the development of relationships with the others, but also for the social and political reality which it can reproduce and even contest. The specific and in depth understanding of the mechanisms of search for, making and remaking of the home can become,

arhitectură centrată pe utilizare și nevoile utilizatorilor. În articolul de față urmărim să evidențiem parte din provocările actuale ridicate de spațiul locuit utilizatorilor săi, explorând modul în care arhitectura poate influența/potența utilizarea spațiului.

Cercetarea bibliografică întreprinsă în acest scop a avut drept obiect identificarea componentelor arhitecturale și antropologice ce țin de construirea/reconstruirea lui acasă raportate la rolul acestora în dezvoltarea personală și în negocierea relațiilor cu familia sau cu cei din afară. Cercetarea bibliografică a fost completată de o cercetare de teren desfășurată în cadrul unui workshop ce a urmărit investigarea utilizării camerei „libere” dintr-un apartament de trei camere locuit de un cuplu/o familie de două persoane. Rezultatele obținute ilustrează utilitatea unei astfel de cercetări ce poate sta la baza regândirii arhitecturii locuințelor, în ideea de a răspunde nevoilor actuale, dar și mentalităților și stilurilor de viață aflate într-o continuă schimbare și renegociere.

Cuvinte cheie/ Keywords

acasă, construirea lui acasă, antropologie arhitecturală/
home, making home, architectural anthropology

Context

Subiectul locuirii poate fi abordat de oricine într-un mod avizat, ceea ce conferă competență în dezbateri fiind, inevitabil, propria experiență. Astfel, orice perspectivă asupra subiectului este valabilă, cu semnul întrebării rămânând doar posibilitatea extinderii valabilității acestei perspective la un nivel ce depășește nivelul de bază

in this context, a basic element in an architectural design centred upon use and user needs. In this article we wish to highlight part of current challenges raised by the dwelled space to its users, exploring the way architecture can influence/potentiate use.

The bibliographic research done with this purpose followed the identification of architectural and anthropological components of home making/remaking related to their role in personal development and relationship negotiation with the family and those outside it. The bibliographic research has been supplemented by field research done during a workshop which investigated the use of the “spare” room in a three-room apartment dwelled by a couple/family of two. The results illustrate the utility of such research which can be the base for rethinking dwelling architecture, in order to serve actual needs, but also respond to ever-changing and ever-negotiated mentalities and life styles.

Context

The subject of dwelling can be approached with competence by anyone, what gives qualification in a debate being, unavoidable, each one’s experience. Thus, any perspective upon the subject is valid, questionable remaining only the possibility of extending that validity at a level beyond that of the individual itself or of a close group he/she is part of

al individului sau unui grup restrâns din care acesta face parte (cuplu, familie). Fiecare dintre noi abordează subiectul aducând în discuție, într-un mod direct sau indirect (sau fiind cel puțin influențat de) propriul mod de locuire sau propria înțelegere asupra problemei locuirii, trecută prin filtrul propriei experiențe. În acest context rolul arhitectului în proiectarea de locuințe devine unul dificil în ciuda simplificărilor prin care programul de locuire și formele pe care aceasta le poate lua au trecut în încercarea, de exemplu, de standardizare ca mod de a asigura tuturor un anumit nivel de confort: arhitectul trebuie să poată croi acel spațiu destinat locuirii care să poată fi apropiat și transformat în *acasă* de cei cărora le este adresat. Acest lucru, însă, face necesară (1) cunoașterea și înțelegerea atributelor care ar putea facilita această apropiere (într-un mod în care experiența proprie își pierde din relevanță), prin raportarea la viitorii utilizatori și (2) transpunerea acestor atribute în arhitectură.

(1) Ca arhitecți trebuie să fim deschiși către a accepta că alții înțeleg altceva prin confort, siguranță, intimitate etc. *Acasă* înseamnă ceva/altceva pentru o familie tânără sau o familie în vârstă după mutarea copiilor de acasă, pentru un om înstărit sau pentru un om fără adăpost etc. Joanna Richardson dezbate pe larg această problemă a diferențelor de raportare la *acasă* în *Place and Identity: The Performance of Home* subliniind faptul că subiectul locuirii ar trebui dezbătut nu prin prisma argumentelor pieței de consum, făcând trimitere la valoare economică, la cerere și ofertă, ci prin prisma emoțiilor (Richardson, 2019, p. 21).

(2) Trecând peste prima provocare, trebuie conceput mecanismul care ar face ca locuința proiectată de arhitecți să funcționeze în acel context

(couple, family). Each one of us approaches the subject directly or indirectly bringing into discussion (or at least being influenced by), our own way of living or our own understanding upon the problem of dwelling, filtered through our own experience. In this context the role of the architect in designing dwellings is quite difficult despite the simplifications the dwelling program and the forms of dwelling have gone through in the past, trying, for example, to standardize it in order to assure everyone's access to a certain degree of comfort: the architect must design that dwelling space which can be appropriated and transformed into *home* by those to whom it is addressed to. This, however, demands: (1) knowing and understanding the attributes which could facilitate such an appropriation (in a way that renders irrelevant the designer's own experience), by relating them to the future users and (2) translating those attributes into architecture.

(1) As architects we must be opened towards accepting that others have different understandings of comfort, safety, intimacy etc. *Home* means something/something else for a young family than for an elder family after the kids left home, for a wealthy man than for a homeless etc. Joanna Richardson debates this issue of relating differently to *home* at large in *Place and Identity: The Performance of Home* highlighting the fact that the subject of dwelling should be approached not through consumption market arguments, by addressing economic value, supply and demand, but through emotions (Richardson, 2019, p. 21).

(2) Prevailing this first challenge, one must conceive the mechanism that would allow the dwelling designed by architects to function in that context

și să confere celor care o locuiesc sentimentul că este ceea ce le trebuie.

Articolul de față se dorește a puncta și testa un mod de explorare a locuirii colective prin prisma utilizării și percepțiilor, privite într-un context clar (locuirea la bloc în România, în apartamente de trei camere). Analiza scoate în evidență probleme de ordin socio-cultural, politic, economic ce țin de realitatea locuirii, astfel putând sta la baza unei posibile regândiri a arhitecturii colective comune.

Constuirea lui acasă – de la percepții la proiectare

Determinările de ordin cultural pot conduce către un cadru de înțelegere și experimentare a locuirii comun care, bazat totodată pe studii pluridisciplinare ale locuirii și atributelor acesteia, lasă loc extrapolării și intuiției. Acest lucru, pe lângă pregătirea profesională propriu-zisă, conferă arhitecților suficiente cunoștințe pentru a putea proiecta locuințe în diferite contexte. La urma urmei *acasă* este construit și reconstruit, ceea ce presupune și o anumită capacitate a celui ce locuiește spațiul de a se adapta la acesta și de a și-l apropria. Totuși, având în vedere importanța locuirii în dezvoltarea personală a fiecăruia, considerăm că înțelegerea specifică și în profunzime a mecanismelor de căutare, construire și reconstruire a lui *acasă* trebuie să capete un loc central în cercetarea de arhitectură în vederea proiectării de locuințe. După cum afirmă Richardson, „locuința de calitate poate duce la o stare de bine din punct de vedere fizic și funcțional, dar [...] pentru bună-starea psihologică o persoană trebuie să se simtă «acasă»” (2019, p. 27). Prin standardizare sau simpla

and to give those that dwell it the feeling that it is what it should be.

This article wishes to point and test a way of exploring collective dwelling through use and perception, regarded in a clear context (dwelling in a block of flats in Romania, in three-room apartments). The analysis highlights socio-cultural, political, economic issues related to the reality of dwelling, thus having the potential of being a central aspect that could lead to rethinking the common collective architecture.

Making home – from perceptions to design

Cultural determinations can lead to a common frame of understanding and experimenting dwelling which, sustained also through multidisciplinary studies of habitation and its attributes, gives room to extrapolation and intuition. This, alongside the professional training itself, confer the architect enough knowledge to be able to design dwellings in different contexts. After all, *home* is made and remade, assuming a certain capacity of the dweller to adapt to the space as well as appropriate it. Anyway, considering the importance of dwelling in personal development, we consider that the specific and in depth understanding of the mechanisms of search for, making and remaking of the *home* must become a basic element in dwelling architectural design research. As Richardson states: „good housing can provide physical and functional wellbeing, but [...] for psychological wellbeing, a person needs to feel «at home »” (2019, p. 27).

Through standardisation or mere compliance to norms the very architectural characteristics which could transform the space into a “tidy” *home* –

raportare la norme se ignoră poate tocmai acele caracteristici arhitecturale care ar transforma spațiul într-un *acasă* „rânduie” – aranjat potrivit nevoilor și cerințelor utilizatorilor.

Pink et. alii (2017), cercetând din punct de vedere etnografic construirea lui *acasă*, consideră acest sentiment al „rânduirii” – „feeling right” – concept de bază. Investigarea locuirii prin prisma sentimentelor, reacțiilor, percepțiilor va conduce la rezultate subiective care pot fi folosite cu adevărat în proiectare atunci când obiectul acesteia este proiectarea unei locuințe unifamiliale (sau, până la o anumită scară ce poate fi gestionată, chiar și plurifamiliale/colective), cunoscând utilizatorii. Totuși, în funcție de întrebările de cercetare, o analiză centrată pe emoții poate evidenția elemente ce pot influența modul de concepere a unui partiu – nevoi actuale, stiluri de viață contemporane ale căror cerințe diferă de ceea ce piața imobiliară oferă ca standard etc. Cel mai la îndemână exemplu pe care îl putem da este acela al lucrului de acasă care, deși nu ridică o problemă în totalitate nouă, presupune un nou mod de abordare, adaptat noilor cerințe.

Metodologie

În cadrul acestui articol urmărim să evidențiem parte din provocările actuale ridicate de spațiul locuit utilizatorilor săi, explorând legătura dintre arhitectură și utilizare – interdependențe și influențe reciproce. Contextul pe care ne-am propus să îl analizăm a fost acela al locuirii la bloc, într-un apartament de trei camere locuit de un cuplu sau familie de două persoane (fără copii, sau cu copiii mutați la casele lor). Astfel am putut urmări modul de utilizare a unei „a treia camere” ce desemna, de

ordered according to the needs and demands of the dwellers.

Pink et. al. (2017), ethnographically researching the making of *home*, considers that this feeling of “tidiness” – „feeling right” – is a basic concept. Investigating dwelling through emotions, reactions, perceptions will lead to subjective results that can be truly used in projects when designing single-family housing (or, up to a scale that can be managed, even in the case of multi-family/collective housing), if the users are known. Anyway, depending on the research questions, an analysis based on emotions can highlight elements that can influence the construction of a plan – current needs, contemporary lifestyles with different requests than those the housing market offer as standard etc. The most forthcoming example we can give is that of working from home which, although it does not raise a completely new problem, it assumes a new approach, adapted to new requests.

Methodology

In this article we wish to highlight part of current challenges raised by the dwelled space to its users, exploring the correlation of architecture and use – their interplay and reciprocal influences. The context we followed was that of couples or two-person families (without children or with the children gone to their own homes) living in a block of flats, in a three-room apartment. Thus we were able to pursue the way “the third room” was being used, a room which was rather designated as an

fapt, un spațiu auxiliar, flexibil, un spațiu cu numeroase utilizări potențiale, mai apropiat de dorințe decât de nevoile de bază și de normele sociale la care răspund camera de zi și dormitorul.

Studiul a început cu o cercetare bibliografică ce a avut drept obiect identificarea componentelor arhitecturale și antropologice ce țin de construirea/reconstruirea unui *acasă* (Pink et al., 2017; Richardson, 2019), precum și evidențierea rolului locuirii în dezvoltarea personală, a relațiilor, identității și în dinamica unui cuplu (Attfield, 2000; King, 2004; Blunt & Dowling, 2006; Aigbavboa & Thwala, 2018).

Cercetarea bibliografică a fost completată de o cercetare de teren desfășurată în cadrul workshop-ului organizat de *Atelierul de cercetare în antropologia arhitecturală* – antropoarh² în aprilie 2019. Workshop-ul a avut în primul rând un scop didactic – acela de a încuraja dialogul interdisciplinar, de a apropia studenții arhitecți de cercetarea antropologică și de a-i pune în situația de a analiza și înțelege arhitectura prin prisma emoțiilor și percepțiilor locuitorilor înainte de a interpreta și eventual proiecta. Din acest motiv ceea ce propunem în cadrul acestui articol este doar o explorare a unui subiect cu potențial, ce merită analizat și dezvoltat în cadrul unei cercetări ample.

În cadrul workshop-ului s-a urmărit construirea unei cercetări de teren din care să rezulte contextul specific al locuirii unui cuplu într-un apartament de trei camere, precum și modurile de construire/reconstruire/negociere a utilizării celei de-a treia camere. Ca metode de cercetare calitativă s-au folosit:

- în cadrul grupului de participanți: dezbateră și

auxiliary, flexible space, with numerous potential uses closer to desires than to basic needs or social norms to which the living room or bedroom respond to.

The inquiry started with a bibliographic research which followed the identification of architectural and anthropological components of *home making/remaking* (Pink et al., 2017; Richardson, 2019), also highlighting the role habitation plays in personal development, in the development of relationships, of identities and in a couple's dynamics (Attfield, 2000; King, 2004; Blunt & Dowling, 2006; Aigbavboa & Thwala, 2018).

The bibliographic research has been supplemented by field research done during the workshop organized by the *Architectural Anthropology Research Studio* – antropoarh² in April 2019. The workshop had, first of all, a didactic purpose – that of encouraging interdisciplinary dialogues, of bringing architecture students closer to anthropological research and of putting them in the situation of analysing and understanding architecture through the emotions and perceptions of the inhabitants before interpreting and eventually designing. For this reason, our proposal through this article can be regarded only as an exploration of a potential subject, worth investigating in a broader research.

During the workshop, we followed the development of a field research that would point out the specific context of a couple inhabiting a three-room apartment, as well as the ways of making/remaking/negotiating the use of the spare room. As qualitative research methods we used:

- inside the participants group: debates and explorations of familiar realities (which led to the

- explorarea realităților familiare participanților (ce au condus la construirea cercetării de teren);
- În cadrul cercetării de teren: practica observației și interviul semistructurat.

Interviurile realizate de către participanți au fost supuse unei analize de conținut și susținute prin ilustrații 2D ale celei de-a treia camere și a elementelor definitorii în înțelegerea utilizării acesteia (pentru o descriere amănunțită a rezultatelor a se vedea Sfintes et al., 2019).

Casă/Acasă

Locuința are un rol esențial pe plan psihologic reprezentând pentru indivizi, după cum afirmă Judy Attfield, un punct de referință „din care se pot raporta la viațile lor interioare și exterioare, la trecuturile, prezenturile și viitorurile lor. Este totodată folosită drept spațiu de negociere a individualității, un punct de plecare și de reîntoarcere din lumea exterioară” (trad. ns. Attfield, 2000, p. 178).

Acasă este acel loc pe care fiecare îl resimte a fi al lui, este acel loc pe care fiecare și-l creează și recrează după propriile nevoi, dorințe, valori, aspirații. Este acel loc care, în intimitatea lui, îi permite individului să se definească și să se regăsească, negociind relațiile cu ceilalți și tot ceea ce se află în exterior, în proprii termeni. *Acasă* nu are numai o dimensiune fizică, un *acasă* imaginat fiind la fel de important în construirea identității (Blunt & Dowling, 2006), alimentând procesul continuu de transformare și adaptare a căminului ce însoțește, de fapt, transformarea în timp a individului.

development of the field research);

- during the field research: observation and semistructured interview.

The interviews taken by the participants have been content-analysed and supported by 2D illustrations of the third room and the defining elements in understanding its use (for an elaborate description of the results see Sfintes et al., 2019).

House/Home

The dwelling has an essential psychological role representing, for the individual, as Judy Attfield states, a reference point „from where people relate to their inner and outer lives, their pasts, presents and futures. It is also used as a space for the transaction of individuality, a starting point and return from the external world.” (Attfield, 2000, p. 178).

Home is that place that everyone feels it's his, is that place he creates and recreates based on his own needs, desires, values, ambitions. It's that place which, in its intimacy, allows the individual to define and rediscover himself by negotiating, in his own terms, the relationships he builds with the others and everything outside. Home does not only have a physical dimension, the imaginaries of home having the same importance in constructing one's identity (Blunt & Dowling, 2006), nourishing the continuous process of home transformation and adaptation which attends, in fact, the transformation of the individual along time.

Construirea lui *acasă* este un proiect mereu în desfășurare (Pink et al., 2017), dezvoltat la intersecția dintre cadrul fizic – locul, identitatea celui ce locuiește și utilizarea ca „performance” (Richardson, 2019) – adică tocmai acel proces de „creare și recreare a propriei noastre identități și a locului nostru în lume” (Richardson, 2019, p. 5). La baza (re)construirii lui *acasă* se află rutina și ritmurile zilnice care reprezintă acele elemente percepute a conferi stabilitate și siguranță prin repetabilitatea și lipsa de efort pe care o presupun. Tot ele sunt cele care, tocmai prin repetabilitate, mențin sensul conferit locuirii (Cieraad, 2006).

Satisfacția dată de locuire este un sentiment legat de procesul ciclic de formare a lui *acasă* concomitent cu formarea propriei individualități. Este un proces ce evoluează (trece la următorul nivel) în măsura în care sunt satisfăcute, în ordine, nevoile de bază – afirmă Aigbavboa și Thwala (2018), construindu-și argumentele pe teoria piramidei nevoilor a lui Maslow. În cazul locuirii aceste nevoi sunt: (1) nevoile psihologice – legate de confort, de calitatea spațiului interior și de localizare; (2) nevoia de siguranță – fizică, emoțională și financiară dată de stabilitatea locuirii; (3) nevoi sociale – de apartenență la un grup și de contact social cu vecinii; (4) nevoia de a fi recunoscut și respectat de ceilalți; (5) nevoia de autorealizare – prin locuirea care reflectă dorințele și aspirațiile individuale (Aigbavboa & Thwala, 2018, pp. 94–96). Posibilitatea intervenției asupra spațiului locuit este, deci, strâns legată de dezvoltarea personală, modul de personalizare a locuirii putând fi considerată o cheie a înțelegerii locuitorilor și nevoilor lor dintr-o altă perspectivă.

The making of *home* is a continually ongoing project (Pink et al., 2017), developed at the intersection of the physical frame – the place, the identity of the one dwelling and use as performance (Richardson, 2019) – meaning the very process undertaken „to create and recreate our own identity and place in the world.” (Richardson, 2019, p. 5). At the foundation of (re)making home are the routine and everyday practices perceived as elements which give stability and safety through their repeatability and effortlessness. They are the ones that, precisely through repeatability, maintain the meaning of dwelling (Cieraad, 2006).

The satisfaction of dwelling is a feeling linked to the ongoing process of home making concomitant with the development of one’s individuality. It is a process which evolves (passes to the next level) if basic needs are satisfied in order – state Aigbavboa și Thwala (2018), basing their arguments on Maslow’s pyramid of needs. In the case of dwelling these are: (1) psychological needs – of comfort, quality of interior space, location (2) safety needs – physical, emotional and financial safety given by the stability of dwelling; (3) social needs – of group affiliation and social contact with neighbours; (4) the need of being recognised and respected by the others; (5) self-actualisation need – through habitation which reflects the individual desires and ambitions (Aigbavboa & Thwala, 2018, pp. 94–96). The possibility of intervening upon the dwelled space is, thus, closely related to personal development, dwelling personalisation being a key element in understanding the inhabitants and their needs from another perspective.

Atributele locuirii

Casa și *acasă* înseamnă pentru fiecare dintre noi altceva, dar pot fi identificate categorii de sensuri care să devină puncte de plecare în înțelegerea diferitelor valențe pe care le capătă.

De multe ori ideea de *acasă* (cel puțin un *acasă* ideal) este legată de a avea o casă/un apartament în **proprietate**. Acest lucru conferă **stabilitate** și **siguranță**, dar mai mult decât atât, posibilitatea de **controla**, dar și **adapta** spațiul fără a da socoteală altcuiva.

Stabilitatea conduce la sentimentul existenței unei **continuități** și astfel *acasă* poate deveni un **centru al activităților curente**, al activităților de dezvoltare personală (uneori chiar și profesională) dar și al planurilor de viitor.

Controlul poate însemna posibilitatea de **refugiere** de exterior sau de **conectare în condiții stabile de fiecare**.

Acasă este acel punct de referință care permite **stabilirea și negocierea anumitor relații interpersonale**: relațiile cu membrii familiei, cu rude, prieteni, vecini, cunoscuți și – în contextul dezvoltării mass-media și modurilor de socializare on-line mai ales – necunoscuți, stabilirea și negocierea unei dinamici în interiorul familiei, a unor obiceiuri, a unor valori etc.

În final *acasă* **reflectă propriile valori și idealuri**, dar devine și un **mod de afișare a unui anumit statut**. Peter King consideră că locuința este chiar „un amplificator de valori”, vorbind „pentru noi despre cine suntem și despre noi altora [...], nouă despre cine și ce vrem să fim” (King, 2004, pp. 77–78).

The attributes of dwelling

The house and *the home* mean something else for each of us, but we can identify meaning categories which can become starting points in understanding the different nuances they acquire.

Many times the idea of *home* (at least an ideal *home*) is linked to **owning** a house/an apartment. This confers **stability** and **safety**, but more than that, it gives the opportunity of **controlling** and **adapting** the space without accounting for it.

Stability leads to the feeling of **continuity** and thus *home* can become a **centre of current activities**, of self-development (sometimes even professional development) but also of plans for the future.

Having control gives the possibility of **retreating** from the outside or of **connecting in one's terms**.

Home is that point of reference which allows the **assignation and negotiation of certain interpersonal relationships**: relationships with family members, with relatives, friends, neighbours, acquaintances and – in the context of mass-media and especially social media development – strangers, the assignation and negotiation of family dynamics, of customs, values etc.

Lastly *home* **reflects one's own values and goals**, but it also becomes a way of **displaying a certain status**. Peter King considers that the dwelling even is “an amplifier of values”, speaking “for us about what we are, and about us to others; [...] to us about who and what we want to be” (King, 2004, pp. 77–78).

Casa: de la „a fi proprietar” la „acasă”

Ideea unei „a treia camere” face necesară aducerea în discuție a problemei proprietății. Deși cercetarea se poate extinde pentru a cuprinde apartamente de trei camere în chirie și poate conduce la rezultate deopotrivă de interesante, ne-am limitat, în situația de față, la cazul deținerii în proprietate datorită implicațiilor acesteia în construirea lui *acasă*. Ne referim în primul rând de posibilitatea adaptării (mobilării, funcționalizării) spațiului fără a avea nevoie de aprobarea cuiva și în contextul unei gândiri pe termen lung, neafectată de lipsa de siguranță și stabilitate/antrenată de perspectiva continuității.

În cadrul cercetării de teren întreprinse – ce urmărea funcționalizarea unei camere „libere” dintr-un apartament de trei camere avut în proprietate – am întâlnit trei tipuri de situații referitoare la împrejurările care au condus la existența camerei respective: (1) achiziție având în vedere planuri de viitor, (2) plecarea copiilor la propria lor casă sau (3) moștenirea sau preluarea apartamentului de la părinții care s-au mutat într-o altă casă.

Cumpărarea unei case vorbește despre maturizare – „Cei care își cumpără o casă se presupune că sunt capabili să întemeieze o casă, să creeze un loc care este sigur, confortabil și primitiv” (Blunt & Dowling, 2006, p. 93). Expresia „a te așeza la casa ta” este destul de grăitoare în acest sens, presupunând întemeierea unei familii (cel puțin ca plan) legată de existența unui cămin stabil (aspecte considerate în mod tradițional interdependente).

Totodată, stabilitatea conferită de deținerea în proprietate facilitează exprimarea sinelui și creează premisele construirii unui *acasă* ce exprimă propriile

The house: from owner to home

The idea of “a third room” demands a discussion over ownership. Although the research can be extended to include rented three-room apartments and it could lead to equally interesting results, here we considered only ownership cases because of ownership impact upon making *home*. We refer mainly to the possibility of adapting the space (through furnishing, function) without needing anyone’s approval and in the context of a long term thinking, unaffected by the lack of safety and stability/nurtured by the perspective of continuity.

During the field research – which followed the function attribution to a spare room in an owned three-room apartment – we encountered three situations which led to its existence: (1) acquisition having in mind future plans, (2) children moving out to their own homes, (3) inheritance or apartment left by the parents which moved out into another house.

Buying a house speaks of maturity – “Those buying a house are presumed to be properly capable of making home, of creating a place that is secure, comfortable and welcoming” (Blunt & Dowling, 2006, p. 93). The expression „to settle down” is quite eloquent in this regard, assuming starting a family (at least as plan) in a stable home (aspects considered traditionally interdependent).

In the same time, the stability conferred by ownership enables the expression of self and it creates the conditions for making a *home* which

identități (identitatea individului dar și a cuplului, familiei).

Achiziția unei locuințe este considerată o investiție sigură, devenind un bun ce poate fi folosit, schimbat, vândut pentru binele propriu sau al familiei (Richardson, 2019, p. 3), caz în care se înscrie cea de-a treia situație identificată în cadrul cercetării. Predarea apartamentului copiilor presupune recunoașterea schimbării nevoilor în cadrul unei familii și susținerea construirii de către copii a propriului lor *acasă*.

Pe de altă parte, plecarea copiilor la propriile lor case presupune redefinirea și reconstruirea lui *acasă* într-un cadru fizic ce rămâne aproape neschimbat. Forma de proprietate alimentează în acest caz un mod de utilizare ce presupune discontinuitate în continuitate – mici modificări într-un context în care cadrul general este deja format.

Locuirea la bloc în România

Exprimarea unei opinii în ceea ce privește locuirea la bloc, în primă fază, nu presupune perspective greu de intuit. În sens denotativ, locuirea la bloc reprezintă locuirea colectivă, mai ieftină decât cea individuală, la îndemână și extrem de căutată în contextul unor orașe care nu răspund unei cereri ce surclasează o ofertă locativă insuficientă. În sens conotativ, apar o serie de întrebări, ce își găsesc cu greu un răspuns, în privința a ceea ce înseamnă *acasă* ca un sens asumat al locuirii și confortului necesar individului. *Acasă* are un sens cumulativ ce cuprinde un spațiu, un sentiment și o serie de bunuri materiale, ce pot fi privite individual sau colectiv, în încercarea de caracterizare a termenului.

expresses one's identities (the identity of the individual as well as the identity of the couple, of the family).

Acquiring a house is considered a safe investment, becoming a good which can be used, exchanged, sold for one's own benefit or for the benefit of the whole family (Richardson, 2019, p. 3), as the case with our third situation identified during research. Lending the apartment to children assumes recognizing the change of needs inside a family and supporting the children in making their own *home*.

On the other hand, the children leaving to their own homes assumes the redefinition and remaking of a *home* in a physical frame which remains almost the same. Ownership nurtures in this case a use which embraces a discontinuity in continuity – small adjustments in a context in which the general frame is already settled.

Living in an apartment in Romania

Expressing an opinion regarding living in an apartment does not assume, in the beginning, hardly-guessed perspectives. In a denotive sense, living in a block of flats represents a collective form of dwelling, cheaper than living in an individual dwelling, available and extremely popular in the case of cities which do not respond to demands higher than the insufficient supply. In a connotative sense, a series of questions regarding the meaning of *home*, as an assumed signification of dwelling and needed comfort, arises. *Home* has a cumulative meaning encompassing a space, a feeling and material goods which can be regarded individually or together when trying to describe the term.

Întrucât cercetarea a urmărit locuirea la bloc în România trebuie făcute câteva precizări contextuale, raportate la semnificațiile și provocările presupuse de achiziționarea/deținerea unui apartament, începând cu câteva observații legate de impactul regimului comunism asupra percepției locuirii la bloc.

Prin ideologia specifică, regimul comunist a adunat, la nivelul orașului, indivizi din orizonturi diferite. Propaganda comunistă definea, în acea perioadă, urbanizarea prin construirea de blocuri, dar venea ca rezultată a unor răspunsuri funcționale pentru întreaga masă de oameni ce au început să populeze orașe precum Bucureștiul. Blocul a început a fi o "adunare" de oameni, adăpostiți în camerele standardizate și lipsite de viață. Blocul aducea împreună o diversitate socială; în cadrul a câțiva metri pătrați se puteau găsi intelectuali, funcționari și muncitori, ofițeri sau familii din diferite etnii. Această aducere împreună a determinat un alt stil de viață și un alt raport cu societatea ce se desfășura în exteriorul celor patru pereți ce adăposteau familia, determinând o necesitate evidentă de conviețuire. Însă acest nou tip de spațiu, diferit de locuința individuală cu curte, nu a reușit să răspundă unor necesități, ci chiar a degradat calitatea vieții, într-un fel sau altul, prin lipsurile pe care oamenii le resimțeau de la o zi la alta: alimentarea cu apă la ultimele niveluri, aproape inexistentă; lipsa încălzirii sau lipsa curentului electric. Însă, din pricina acestor neajunsuri, dar și a standardizării masive ce se făcea resimțită asupra psihicului uman, omul a răspuns prin intuiție și inventivitate, căutând o reprezentare unică și reapropierea de necesitatea de individualitate, prin îmbogățirea spațiului interior fie cu funcțiuni noi (ateliere, cabinete), fie prin decorarea cu puținele obiecte „la modă” ce puteau

As long as the research followed living in a block of flats in Romania a few contextual remarks must be made, related to the significance and challenges assumed by buying/owning an apartment, starting with a few words about the impact of the communist regime upon the perception of living in an apartment.

Through its specific ideology, the communist regime brought together, in cities, individuals having different horizons. The communist propaganda framed urbanisation, in that time, by building blocks of flats, but this was in fact the result of functional responses applying to all the people which populated cities like Bucharest. The block of flats started being a "gathering" of people, sheltered in standardised and lifeless rooms. The block of flats brought together a social diversity; in a couple of square meters you could find intellectuals, magistrates and workers, officers or families of different ethnicities. This gathering determined another lifestyle and another way of relating to society outside the four walls sheltering the family, determining an obvious need of cohabitation. This new type of space, different from the individual house with garden, did not manage to respond to new needs, but it even reduced the quality of living, in a way or another, through austerities felt by the people on a daily basis: almost no water delivery at the last floors, lack of heating or lack of electric energy. However, because of these deficiencies, but also because of massive standardisation and its impact upon the human psyche, the people responded with intuition and ingenuity, looking for a unique representation and re-appropriation of the need for individuality by enriching the interior space either with new functions (studios, private offices), or by decorating it with some of the few "fancy"

fi achiziționate în acea perioadă (covorul cu "Răpirea din Serai" sau bibeloul-pește). Astfel, deși oamenii sau "lovit" de un spațiu constrângător și plin de neajunsuri, au început să locuiască blocul prin crearea unui "univers propriu", diferit în funcție de individ.

Acum ca și atunci fiecare locatar sau proprietar devine designer de interior pentru apartamentul său, relația cu spațiul realizându-se prin obiectele ce împânzesc spațiul privat. Dar acest fapt trece printr-un ciclu continuu de imaginare, căutare și reprezentare, transformând în permanență spațiul locuit.

Cercetarea în sine a avut drept punct important de plecare problema confortului dintr-un apartament. România iese greu din vechile standardizări care erau, de fapt, menite să asigure un minim de confort și condiții decente în cazul locuințelor sociale. Piața imobiliară actuală din România oferă de cele mai multe ori condiții chiar sub limita legii (suprafețe prea mici ale camerelor de locuit, camere luminate natural insuficient, apartamente fără locuri de depozitare sau care cu greu pot fi mobilate). Această situație este constant criticată de profesioniști, dar întreținută deopotrivă de investitori (neinteresată de calitate), de proiectanți și instituțiile care aprobă, dar și de cumpărători (care nu își permit apartamente mai scumpe, chiar și așa fiind luate pe credite de lungă durată). Conform BNR ('Credite acordate gospodăriilor populației', 2019), valoarea creditelor pentru locuințe a crescut cu aproape 30% în 2019 față de 2016³, în timp ce valoarea creditelor pentru consum a avut o creștere mult mai mică (de aproximativ 14%), iar valoarea creditelor pentru alte scopuri a scăzut. În contextul în care achiziția presupune un efort financiar considerabil, criteriile

objects which could be bought then ("The Abduction from the Seraglio" carpet or the fish-bauble). Thus, although people "bumped" against a constraining and full of shortcomings space, they began to dwell the block of flats by creating "their own universe", different with every individual.

Now as then, every inhabitant or owner becomes an interior designer for his apartment, the relationship with the space being mediated by the objects occupying the private space. But this fact is part of a continuous cycle of imagination, search and representation, continuously transforming the dwelled space.

The research itself had as an important starting point the problem of comfort in an apartment. Romania hardly overcomes the old standardisations which were meant to assure a minimum comfort and decent living conditions for social dwellings. The current Romanian housing market usually offers living conditions even lower than the law states (too small room areas, rooms with insufficient natural light, apartments without storage room or hard to furnish). This situation is constantly criticized by professionals, but equally maintained by investors (not interested in quality), by designers and the approving institutions, but also by buyers (who cannot afford more expensive apartments, even so being bought with long term loans). According to BNR ('Credite acordate gospodăriilor populației', 2019), the value of the housing loans raised with about 30% in 2019 in relation to 2016³, while the value of consumer loans had a much smaller increase (of approximately 14%), and of those for other purposes decreased. When acquisition assumes a considerable financial effort, the criteria and characteristics of the apartment considered in

și caracteristicile apartamentelor puse în balanță în luarea deciziei devin cu atât mai importante: nevoile și aspirațiile se raportează la preț, la localizare, la suprafața apartamentului, la numărul de camere și la suprafața fiecărei camere în parte, la distanța față de locul de muncă și mijloacele de transport, la statutul care se dorește a fi afișat/menținut etc. Decizia în sine ajunge astfel să vorbească despre ierarhizarea nevoilor, analiza criteriilor în fiecare caz în parte putând deveni un instrument important de cercetare nu numai a valorilor, ci și dinamicii cuplului/familiei.

Această realitate ne-a ajutat să evidențiem adaptabilitatea locuitorilor și negocierea continuă cu spațiul, a treia cameră conturându-se drept un loc cu semnificații complexe și utilizări multiple, cu o dinamică diferită, însă, de la un caz la altul.

A treia cameră/Locuiri contemporane

Probleme și provocări contemporane, de la criza financiară la îmbătrânirea populației, de la dezvoltarea tehnologică la înstrăinarea (sau, din contră, dezvoltarea de noi relații) ce vine odată cu utilizarea rețelelor de socializare, au condus, la nivel global, la renegocieri ale locuirii. Vorbim deopotrivă de dezvoltarea unor concepte precum locuirea în comunitate (ce poate presupune reducerea sau scoaterea anumitor încăperi din locuința propriu-zisă), dar și de creșterea nevoii de suprafață locuibilă (de exemplu datorită lucrului de acasă - telemuncii). (Re)negocierea locuirii rămâne, însă, strâns legată de contextul social, economic, politic, cultural, dar și de factori precum vârstă, sex, ocupație, relații familiale etc.

the decision making become so much more important: the needs and ambitions are related to price, location, area of the apartment, number of rooms and the area of each room, distance from work and transportation means, status wished to be shown/maintained etc. The decision itself thus speaks of ranking needs, the analysis of the criteria in each case being able to become an important research instrument not only for values, but also for couple/family dynamics.

This reality helped us highlight the adaptability of inhabitants and the continuous negotiation with the space, the third room shaping itself as a place with complex meanings and multiple uses, with a different dynamic, however, from case to case.

The third room/Contemporary forms of dwelling

Contemporary problems and challenges, from the financial crisis to the aging of the population, from technological development to alienation (or, on the contrary, development of new relationships) which comes with using social media, led to renegotiations of dwelling at a global level. We speak of developing concepts like co-living (which can assume reducing or eliminating certain rooms from the actual dwelling), but also of the increased need of living space (for example in the case of working from home - teleworking). The (re)negotiation of habitation remains, anyway, closely linked to the social, economic, political, cultural context, but also to aspects like age, sex, occupation, family relationships etc.

În ceea ce privește vârsta, studii realizate, de exemplu, în Marea Britanie (Gilroy, 2005) sau Noua Zeelandă (Yavari & Vale, 2017) referitoare la modul de locuire al persoanelor în vârstă demonstrează preferința pentru existența unei a treia camere drept cameră de oaspeți, cu rol în întărirea relațiilor din interiorul familiei sau a relațiilor cu prietenii. Când vine vorba de tineri, însă, subiectul locuirii necesită o abordare complexă având în vedere dinamica și rapiditatea schimbărilor: tinerii adulți „este foarte posibil acum [...] să experimenteze perioade în care își aranjează să împartă locuința cu alții sau să stea singuri, pe lângă perioade de locuire împreună cu parteneri de același sex sau de sex diferit” (Heath & Cleaver, 2003, p. 180).

Aderarea la un model de locuire în comunitate presupune și adoptarea unui stil de viață aparte, susținut prin cadrul social și cultural. Presupune, printre altele, o anumită deschidere către a împărți spații comune cu necunoscuți, deschiderea către dialog și negociere, încredere în oameni. Într-un mod comparabil, fenomenul Airbnb, care a căpătat amploare în ultimii ani în multe țări europene, vorbește despre deschiderea propriei locuințe și închirierea, uneori a întregii case/întregului apartament, alteori doar a camerei în plus, unor necunoscuți. Acest lucru presupune nu doar (re)negocierea locuirii (prin raportare la aceleași elemente amintite mai sus), ci și (re)negocierea structurilor ospitaliere (Oskam & Boswijk, 2016).

Munca de acasă (o practică tradițională în perioada preindustrială) este din nou posibilă în lumea contemporană prin intermediul dezvoltării tehnologiilor de informații și comunicare. Astfel, ele produc o forță de muncă nouă, din ce în ce mai tânără, flexibilă, pentru care localizarea geografică

In regard to age, studies following the way the elders live in Great Britain (Gilroy, 2005) or New Zealand (Yavari & Vale, 2017) for example demonstrate the preference for a third room as guest bedroom, having a role in strengthening the relationships with the family or friends. Regarding the youth, however, the dwelling subject demands a complex approach given the dynamic and rapidity of changes: the young adults “are now more likely [...] to experience periods of shared household and solo living arrangements alongside periods of cohabitation with opposite sex and same sex partners” (Heath & Cleaver, 2003, p. 180).

Adhering to a co-habitation model also assumes adopting a certain lifestyle, asserted by the social and cultural frame. It implies, among other things, a certain openness to share common spaces with strangers, openness to dialogue and negotiation, trust in people. Similarly, the Airbnb phenomenon, which amplified in the last years in many European countries, speaks of opening one’s dwelling and rental of sometimes the whole house/apartment, sometimes only of the spare room to strangers. This assumes not only a (re)negotiation of dwelling (in relation to the same elements stated above), but also a (re)negotiation of hospitality structures (Oskam & Boswijk, 2016).

Working from home (a traditional practice in the preindustrial era) is possible again in the contemporary world due to the development of information and communication technologies. Thus, they produce a new younger and younger, flexible working force, for which localisation is no longer a

nu mai reprezintă un impediment. Dislocând cele două activități, munca și locuirea, casa a devenit un loc de refugiu, de liniște față de lumea exterioară. *Acasă* reprezintă locul în care te poți retrage departe de viața profesională. Ce se întâmplă, totuși, atunci când *acasă* trebuie să combine sfera privată a familiei cu sfera publică a lucrului? Telemunca – activitatea de a lucra la distanță față de angajator prin intermediul tehnologiilor de informații și comunicare (vezi Gurstein, 2001) –, pe lângă gradul de libertate sporit pe care îl oferă, vine și cu anumite dezavantaje: nevoia stabilirii unor limite nemaîntâlnite în cadrul vieții familiale; sentimentul de izolare față de lumea exterioară; lipsa unor relații profesionale în lumea reală, acestea creându-se numai în lumea virtuală; nevoia de deconectare de viața profesională, ce se poate face greu, mai ales atunci când aceleași tehnologii sunt folosite și pentru muncă și pentru relaxare (Balcanu, 2019).

A locui a treia cameră în România

Cercetările de teren ce stau la baza acestui articol au fost realizate în cadrul workshop-ului „Locuirea la bloc. A treia cameră” (Fig. 1), organizat de *Atelierul de cercetare în antropologia arhitecturală* – antropoarh (CSAU-UAUIM) în aprilie 2019. Workshop-ul a avut drept scop *investigarea modului în care arhitectura poate influența/potența utilizarea spațiului în cazul familiilor/cuplurilor fără copii ce locuiesc în apartamente de trei camere și exprimarea creativă a concluziilor analizei*. În urma întâlnirilor și discuțiilor cu participanții, păstrând ideea existenței unei camere a cărei utilizare depășește nevoile comune, tema a fost extinsă pentru a cuprinde și situația familiilor ai căror copii s-au mutat de acasă sau a familiilor ce locuiesc la

setback. Displacing the two activities, work and housing, the house has become a place of refuge, of tranquillity as opposed to the world outside. *Home* is the place where you can retire from the professional life. What happens, however, when *home* must combine the private sphere of family with the public sphere of work? Telemworking – the activity of working at a distance from the employer with the help of information and communication technologies (see Gurstein, 2001) –, besides the high level of liberty it offers, comes also with certain disadvantages: the need of establishing new limits inside the family life; the feeling of isolation from the outside world; the absence of professional relationships in the real world, as they only manifest in the virtual realm; the need of disconnection from the professional life, which is hardly done, especially when the same technologies are being used for work and relaxation (Balcanu, 2019).

Inhabiting the third room in Romania

The field researches this article is based on have been done during the “Dwelling in a block of flats. The third room” workshop (Fig. 1), organised by *The Architectural Anthropology Research Studio* – antropoarh (CSAU-UAUIM) in April 2019. The workshop followed to *investigate the way architecture can influence/potentiate the use of space in the case of families/couples without children living in three-room apartments and the creative illustration of the analysis conclusions*. After meetings and discussions with the participants, keeping in mind the idea of a room with a use which surpasses common needs, the theme has been extended to include the situations of families whose children left to their own homes and of families

casă, în condiții similare. Având în vedere scopul articolului de față, însă, interviurile ce se încadrează în ultima situație nu au fost supuse analizei.

living in similar conditions in individual houses. Given the theme of the present article, however, the interviews falling in the last category have not been considered.

Fig. 1: Afișul workshop-ului – *A treia cameră* reprezentată printr-o serie de uși ca puncte de trecere către o cameră a cărei semnificație urma să o explorăm./

The workshop poster – *The third room* represented through a series of doors as thresholds towards a room whose signification shall be explored.

Autor/Author: stud. arh./arch. stud. Laura Murariu

După cum menționam la începutul articolului, workshop-ul a avut și un rol didactic, urmărind deschiderea de dialoguri între studenți și absolvenți ai unor facultăți diferite sau studenți aflați în ani de studiu diferiți. De-a lungul întâlnirilor s-a format o echipă de lucru⁴ care a continuat cercetarea și după încheierea workshop-ului efectiv, din dorința de a duce mai departe un demers de înțelegere în profunzime a unui context, printr-o explorare antropologică și arhitecturală.

Din întrebările de cercetare pe care ni le-am propus în cadrul workshop-ului relevante în cazul de față sunt:

(1) Care este dinamica celei de-a treia camere raportată la dinamica familiei/cuplului?

(2) Cum se raportează modul de utilizare al celei de-a treia camere la aspecte ce țin de identitatea familiei/cuplului sau de identitățile membrilor familiei/cuplului?

*(3) Care este rolul celei de-a treia camere în dezvoltarea familiei/cuplului sau a membrilor acesteia/acestuia precum și în negocierea relațiilor din interiorul familiei/cuplului sau cu persoane din exterior?*⁵

Participanții la acest workshop au realizat observații, au participat la discuții în cadrul cărora au fost expuse situații ce se încadrează în tema dată și au realizat un număr de 1-3 interviuri (cu întrebări deschise, urmărind un ghid de interviu semistructurat, alcătuit în cadrul workshopului) cu familii ce dețin „o a treia cameră”, găsite de ei. Mulți au apelat la rude și prieteni, lucru pe care ni l-am asumat având în vedere timpul scurt de desfășurare a workshop-ului și posibilitatea ca astfel să putem avea acces în timp util la informații relevante.

As we mentioned in the beginning of this article, the workshop also had a didactic purpose, following to open dialogues between students and graduates of various universities or students in different years of study. During the meetings a working team⁴ was formed and it continued research after the actual workshop ended, wishing to carry on an approach of in-depth understanding of a context, through architectural and anthropological exploration.

Among the research questions we raised during the workshop relevant in this case are:

(1) Which is the dynamic of the third room in relation to the dynamic of the family/couple?

(2) How is the use of the third room related to aspects of family/couple identity or to the identities of the family/couple members?

*(3) Which is the role of the third room in the development of the family/couple or of its members as well as in the negotiation of relationships inside family/couple or with persons outside?*⁵

The participants to this workshop observed, participated to debates regarding situations falling into the theme of the workshop and took 1-3 interviews (with open questions, following a semi-structured interview guide, composed during the workshop) to families owning “a third room” they found themselves. Many called on relatives and friends, a fact which we took upon ourselves given the short period during which the workshop took place and the possibility of thus having access in due time to relevant information. The reference

Întrebările de referință au fost găsite împreună și discutate în cadrul primelor întâlniri, urmărind să identificăm nu doar modul efectiv de utilizare a camerei, ci și contextul care a condus la existența sa și semnificațiile modului de utilizare.

O serie de întrebări de deschidere vizau aflarea ocupațiilor proprietarilor, a criteriilor ce au condus la achiziționarea apartamentului (dacă era cazul) și mai ales a motivelor sau împrejurărilor care au condus la deținerea unui apartament de trei camere, a unor aspecte ce țin de background-ul familiei/cuplului, de context, aspecte care au influențat modul în care cei intervievați priveau locuirea și ideea de *acasă*.

Întrebările de detaliu se refereau la: (1) utilizarea camerei – mobilare, modificări cu anumite ocazii sau în timp, (2) cine utilizează camera și când – cu referire la membrii cuplului/familiei dar și rude, prieteni etc., la ocaziile cu care este utilizată, (3) ce rol îndeplinește cea de-a treia cameră în viața familiei/cuplului din punct de vedere personal/profesional – în ce mod susține, ajută, întreține anumite aspecte legate de viața personală/profesională.

Analiza rezultatelor cercetării

Cercetarea a scos în evidență utilizări diverse, camera îndeplinind unul sau mai multe roluri raportate la nevoi: cameră de depozitare, cameră de lucru (birou) dar și cameră de zi atunci când biroul este considerat o cameră cu rol mult mai important, cameră de dormit ocazional, camera în care stau animalele de companie, cameră în care se desfășoară activități menajere sau de recreere și chiar spațiu comercial.

questions have been found together and debated during the first meetings, pursuing to identify not just the use of the room itself, but also the context that led to its existence and the meanings of use.

A series of opening questions followed the occupations of the owners, the criteria considered when they made the acquisition (if the case) and most of all the motifs or circumstances that led to owning a three-room apartment, aspects concerning the family/couple background, the context, aspects which influenced the way the interviewees regarded dwelling and the idea of *home*.

The particular questions referred to: (1) use of room – furnishing, changes with certain occasions or in time, (2) who and when uses the room – referring to couple/family members but also relatives, friends etc., with what occasions is it used, (3) what role does it play in the life of the family/couple personally/professionally – how does it sustain, help, maintain certain aspects concerning the personal/professional life.

Analysis of the research results

The research outlined various uses, the room performing one or more roles related to needs: storage room, work room (office) but also living room when the office is considered to have a more important role, occasional bedroom, pet room, the room where domestic chores are done, room for relaxation and even commercial space.

(1) Care este dinamica celei de-a treia camere raportată la dinamica familiei/cuplului?

Primele elemente de analiză în încercarea de a răspunde acestei întrebări au fost motivațiile care au condus la a avea în proprietate un apartament de trei camere. În general aceste motivații au avut legătură cu planurile de extindere a familiei. Până la apariția unui copil, însă, camera preia o serie de alte roluri, în așteptarea unei utilizări permanente bine-definite. Camera este uneori transformată în birou (folosit în legătură cu profesia sau doar ca spațiu ce capătă un calculator/laptop folosit pentru accesul pe internet, pentru vizionare filme etc.), cameră de oaspeți, depozitare sau cameră ce combină funcția de depozitare haine cu cea a unei călcătorii. În multe dintre interviurile analizate s-a constatat o utilizare multiplă, cel mai grăitor exemplu în acest caz fiind interviul realizat de Ilinca Pop în care a treia cameră este *Camera cu țestoasă, dulap, birou, masă de călcat, rufe*. Familia interviuată și-a dus în această a treia cameră tot ceea ce nu a avut loc în restul camerelor mici, inclusiv dulapul de haine care cu greu ar fi încăput în dormitorul în care i-ar fi fost, de fapt, locul.

După plecarea copiilor la casele lor avem de-a face cu o situație în oglindă, în care devine esențială de analizat relația părinți-copii în înțelegerea semnificațiilor camerei lăsate libere. În acest caz este deseori păstrată aproape intactă mobilarea și utilizarea, ca mod de ancorare în amintirea locuirii împreună cu copiii. Camera ca atare primește ocazional oaspeți peste noapte deși uneori părinții par a o dori neaccesibilă, înduplecându-se să o deschidă oaspeților doar când nu au încotro (după cum arată Judith Deák în interviul *Dormitorul de iarnă*) – „Doar când sunt evenimente importante ca

(1) Which is the dynamic of the third room in relation to the dynamic of the family/couple?

First elements considered in the analysis trying to respond to this question were the motivations behind owning a three-room apartment. In general these motifs were connected to plans of growing one's family. Until a child was born, however, the room undertakes other roles, waiting for a permanent and well-defined use. The room is sometimes transformed into an office (used in relation to occupation or just as a space receiving a computer/laptop used for internet access, for watching movies etc.), guest room, storage or room combining storage and ironing space. In many of the analysed interviews we could identify multiple uses, the best example being the interview taken by Ilinca Pop in which the third room was *The room with turtle, wardrobe, desk, ironing board, laundry*. The interviewed family put in this third room everything that didn't fit into the other small rooms, including the wardrobe which would have hardly fit into place in the main bedroom where it should have, in fact, stayed.

After children left to their own homes we have a mirror situation, in which the parents-children relationship analysis is essential when trying to identify the meanings of the spare room. In these cases the furnishing and appliances are often kept intact, as a way of anchoring onto the memory of living together with the children. The room as it is occasionally receives guests overnight even if sometimes parents seem to want it inaccessible and open it to guests only when they have no choice (as Judith Deák shows in her interview *The winter bedroom*) – “Only in case of important events like a

o nuntă sau o înmormântare și se adună toată lumea”. Uneori este golită de lucruri (eventual înlocuite cu lucrurile părinților), păstrându-se doar mobilierul și rar trece printr-o transformare totală – cum se întâmplă în cazul analizat de Dragoș David al camerei transformată într-un spațiu comercial.

Cea de-a treia cameră are o dinamică proprie, trecând prin modificări numeroase, mai ales în cazul cuplurilor tinere pentru care extinderea familiei este un plan încă de viitor. Utilizările și semnificațiile sunt (re)negociate în funcție de aspecte precum nevoia (sau lipsa) de spațiu și relațiile din interiorul familiei. Activitățile desfășurate în această cameră (ca în orice alt spațiu) depind de ceea ce arhitectura îngăduie (Meesters, 2009), transformarea în spațiu comercial tip magazin de cartier nefiind fezabilă, de exemplu, în cazul unui apartament situat la alt nivel decât parterul. La fel, existența unor camere mai mari în cazul *camerei cu testoașă, dulap, birou, masă de călcat, rufe* (interviu realizat de Ilinca Pop) nu ar fi ridicat tinerei familii problema punerii în balanță a dorinței de a avea un copil cu nevoia de spațiu de ținut dulapul, biroul și masa de călcat rufe în ciuda cumpărării apartamentului tocmai pentru că a treia cameră urma să devină camera copilului – „Ne place așa, cum e acum. [...] N-am cum [...] să-i fac copilului cameră acolo. Ar însemna să vindem biroul, toate hainele ar trebui să le punem în dormitorul nostru”.

(2) Cum se raportează modul de utilizare ale celei de-a treia camere la aspecte ce țin de identitatea familiei/cuplului sau de identitățile membrilor familiei/cuplului?

Identitatea este un construct social care este bazat pe alegeri și modul de receptare al acestora în

wedding or a funeral when everyone is gathering”. Sometimes it is emptied of objects (eventually replaced by the parents’ objects), only keeping the furniture, and it rarely goes through a total transformation – as in the case analysed by Dragoș David of the room transformed into a commercial space.

The third room has its own dynamic, going through numerous transformations, especially in young couples for whom growing the family is yet a future plan. The uses and meanings are (re)negotiated depending on aspects like need of (or lack of) space and relationships inside the family. The activities taking place in this room (as in any other space) depend on what architecture affords (Meesters, 2009), the transformation into a neighbourhood store being impracticable, for example, for apartments at other floors than the ground floor. The same way, the existence of bigger rooms in the case of the *room with turtle, wardrobe, desk, ironing board, laundry* (interview by Ilinca Pop) wouldn’t have risen the young family the problem of weighing the desire to have a child against the need of space for wardrobe, desk and ironing board despite buying the apartment precisely because the third room was meant to be the child’s room – “We like it like this, like it is now. [...] I don’t see how I could [...] make a baby room there. That would mean selling the desk, all the clothes should be moved to our bedroom.”

(2) How is the use of the third room related to aspects of family/couple identity or to the identities of the family/couple members?

Identity is a social construct based on choices and their reception depending on personal experience

funcție de experiențe personale și diferențe particulare. Considerăm a treia cameră o posibilă cheie de interpretare a prezentării sinelui. Reiese, astfel, că prin obiecte, inclusiv prin spații, individul se autoconstruiește. Obiectele nu mai sunt inerte, ele au agentivitate și, mai mult, au devenit extensie a unei persoane. Se poate realiza astfel biografia unui obiect, investindu-l cu *viață* proprie, independentă de cea a individului. În fiecare obiect sunt puse laolaltă diferite proprietăți care pot contura o dimensiune cognitivă. Obiectele contribuie la autorealizare. Appadurai (1986) vorbește despre *singularizare* și Miller (1987) despre *obiectificare*, concepte prin care se înțelege apropierea obiectelor de către indivizi, prin posesiune și impregnarea acestora cu atribute care exced pur materialitatea. Individualizarea obiectelor prin integrarea lor în viața unei persoane este un fenomen dialectic, întrucât obiectele la rândul lor au efect asupra persoanei. Este un proces de coconstituire, de facere reciprocă. Ele trec de la un statut material, la un statut ontologic, capătă proprietățile deținătorului și, metaforic, articolul nehotărât (*un* obiect) devine articol hotărât (obiectul). Le Breton (2002) vede simbolul ca materia primă a alianței sociale. Fiecare urmează impulsurile jocului său interior ca exercitarea unei libertăți, când nu face altceva decât să se supună somațiilor unui câmp social, al cărui impact asupra sa nu-l cunoaște. Există în jur, așadar, în permanență „obiecte care proclamă intențiile subiective ale semenilor din jur” (Berger & Luckmann, 2008, p. 55). Ecologia alegerii (contextul social în care se face alegerea) și arhitectura alegerii (mecanismele interne mediate social și cultural în baza cărora se face alegerea) conferă bunurilor amplasate în a treia cameră o funcție semiotică.

and particular differences. We consider the third room a possible key of interpreting the display of self. It thus appears that, through objects, including through spaces, the individual builds himself up.

The objects are no longer inert, they have agency and, more than that, they became extensions of a person. Thus, the biography of an object can be realized, investing it with its own *life*, independent of that of the individual. Each object gathers different properties which can frame a cognitive dimension. The object contribute to self-actualisation. Appadurai (1986) speaks of *singularity* and Miller (1987) about *objectification*, concepts illustrating the appropriation of objects by individuals, through possession and impregnation with attributes exceeding materiality. The individualisation of objects through their integration in the life of a person is a dialectic process, as the objects themselves have effect upon the person. It is a process of co-creation, of reciprocal making. They pass from a material status, to an ontological status, they acquire the properties of their owner and, metaphorically, the indefinite article (*an* object) becomes definite article (*the* object). Le Breton (2002) sees the symbol as the raw material of the social alliance. Everyone follows the impulses of his interior game as exercising a freedom, when it does nothing but submit to the summons of a social field, whose impact upon himself he does not know.

Hence, there are always around “objects that 'proclaim' the subjective intentions of fellowmen” (Berger & Luckmann, 2008, p. 55). The ecology of choice (the social context of making the choice) and the architecture of choice (the socially and culturally mediated internal mechanisms based on which the choice is made) confer the goods placed in the third

Pentru a urmări modul de reflectare ale unor aspecte identitare în cea de-a treia cameră în cadrul interviurilor s-au avut în vedere profilurile utilizatorilor, experiențele semnificative, standardele la care cuplul/familia aspiră, valorile (declaratate sau deduse), dar și mobilarea sau obiectele din cameră.

Aici putem reveni din nou la aspectele legate de păstrarea intactă a camerei copilului după plecarea acestuia de acasă sau, similar, a tinerei ce locuiește cu prietenul în apartamentul în care a copilărit, fără a-l transforma, însă, într-un spațiu cu care să se identifice (*Cameră depozit pentru musafiri* – interviu realizat de Ilinca Pop). În prima situație se poate extrage ușor concluzia valorizării familiei și exprimarea identității conferite de statutul de părinți. În al doilea caz se poate vorbi despre păstrarea cadrului fizic și obiectelor de care sunt legate amintirile copilăriei, în opoziție cu nevoia găsirii și exprimării propriei identități independente de un trecut valorizat. Tot aici transpar valorile morale insuflăte probabil de familie, tânăra definind drept „ciudat” sentimentul de a sta cu prietenul ei în casa în care a copilărit.

Activitățile desfășurate în această cameră pot fi analizate prin prisma studiilor de gen, urmărind cine, când și pentru ce utilizează spațiul, cum se negociază utilizarea, cine o mobilează, cine o încarcă cu obiecte și de ce fel etc. Având în vedere timpul limitat de desfășurare a cercetării și nevoia unui timp mai îndelungat acordat colectării datelor semnificative în acest caz, nu s-a putut ajunge deja, în cazul majorității interviurilor, la rezultate care să poată fi discutate pe larg. Pentru a ilustra, însă, potențialul subiectului de a fi dezvoltat chiar și într-o cercetare

room a semiotic function.

In order to investigate the reflection of identity aspects in the third room, the interviews followed the profiles of the users, the significant experiences, the aspiring standards of the couple/family, the (declared or assumed) values, but also the furnishing and the objects in the room.

Here we can refer again to keeping the child room intact after he left home or, similarly, to the young woman living with her boyfriend in the apartment where she grew up, without transforming it, anyway, into a space she could identify with (*Storage room for guests* – interview by Ilinca Pop). In the first case we can draw the conclusion of valuing family and expressing the identity conferred by being parents. In the second case we can speak of keeping the childhood memories through the physical frame and objects, opposed to need to find and express one's own identity independent of a valued past. Here as well we can guess the moral values inoculated probably by the family, the young woman defining as “strange” the feeling of staying with her boyfriend in the house where she grew up.

The activities taking place in this room can be research through gender studies, pursuing who, when and for what uses the space, how is the use negotiated, who furnishes it, who fills it with objects and what kind of objects etc. Considering the limited time available during research and the need for a longer time for collecting significant data in this case, the majority of the interviews did not get to results that could be discussed at length. In order to illustrate, however, the potential of the subject to be further developed in its own research, we refer to

dedicată, facem trimitere la interviul realizat de Ruxandra Păduraru – *Camera iepurelui*. Această a treia cameră, gândită a deveni camera copilului, a trecut într-un timp relativ scurt prin mai multe mobilări – de la cameră de oaspeți și bibliotecă, la cameră izolată termic și amenajată a fi camera bebelușului, la camera cu statut incert ca urmare a pierderii sarcinii. Acest eveniment nefericit a condus la depozitarea în altă parte a mobilierului și obiectelor ce ar fi amintit de pierdere, dar și la lăsarea camerei fără covor sau perdele, indicând astfel un spațiu care nu a mai putut fi reapropriat. Camera s-a transformat în camera iepurelui, primit cadou de la nașii lor, care „substituie nevoia de afecțiune pe care ar fi oferit-o unui copil” (după cum afirmă Ruxandra Păduraru). Ea folosește acum camera pentru a călca, iar el este cel care are grijă de florile ținute aici. Tapetul cu steluțe este singurul care poate deveni indiciu pentru necunoscători. Pentru cuplu, însă, toate obiectele fizice din cameră ajung să reflecte „momente și amintiri legate de familie” (Richardson, 2019, p. 90) și să devină martori ale construirii identității cuplului în jurul unui eveniment legat de spațiul fizic al celei de-a treia camere.

(3) Care este rolul celei de-a treia camere în dezvoltarea familiei/cuplului sau a membrilor acesteia/acestui precum și în negocierea relațiilor din interiorul familiei/cuplului sau cu persoane din exterior?

Acest subiect face necesară, de asemeni, o cercetare mai îndelungată și în profunzime decât s-a putut realiza în cadrul workshop-ului. Pe baza interviurilor subliniem în cadrul acestui articol câteva ipoteze ce pot sta la baza unei cercetări ulterioare.

the interview conducted by Ruxandra Păduraru – *The rabbit room*. This third room, intended to become the child's room, passed in a short period of time through more furnishings – from guest room to study, to thermo-insulated and set up room for the future baby, to room with an uncertain status due to miscarriage. This unfortunate event led to storing the furniture and the objects which were reminders of the loss somewhere else, but also to leaving the room without carpet or drapes, thus indicating a space which could no longer be appropriated. The room became the room of the rabbit, received as a gift from their godfathers, “substituting the affection they would have given to a child” (as Ruxandra Păduraru states). She now uses the room for ironing, while he takes care of the plants kept here. The stars wallpaper is the only one that could be a clue for strangers. For the couple, however, all the physical objects in the room reflect “moments and memories of family” (Richardson, 2019, p. 90) and are witnesses to the couple’s identity making around an event linked to the physical space of the third room.

(3) Which is the role of the third room in the development of the family/couple or of its members as well as in the negotiation of relationships inside family/couple or with persons outside?

This subject as well needs a longer and more in-depth research than it could have been done during the workshop. Based on the interviews taken we highlight in this article a couple of hypothesis which could be followed in further researches.

Deținerea unui apartament cu o cameră în plus față de nevoile actuale lasă loc, după cum am constatat în cazul cuplurilor sau familiilor tinere, unor planuri de viitor care de multe ori implică extinderea familiei. Aceste planuri pot fi proiectate într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, schimbările/completările dese de funcțiune sau mobilare între timp vorbind despre dezvoltarea relației prin negocierea spațiului și contribuie la definirea identității/identităților.

Camera a treia poate fi folosită, după cum a fost chiar subliniat în cadrul unui interviu, drept spațiu ce contribuie la aplanarea micilor conflicte din cadrul familiei prin posibilitatea retragerii unuia dintre membrii în această cameră.

În cazul familiilor ai căror copii s-au mutat la casele lor s-a observat uneori o anumită dorință de control al accesului cu dublu rol – în renegocierea relației cu copiii și în negocierea relației cu potențialii oaspeți în jurul ideii de a dormi în camera respectivă. De altfel această problemă a negocierii relațiilor prin prisma utilizării camerei de către altcineva pe timp de noapte am întâlnit-o în multe dintre cazurile analizate, de notat fiind menționarea, de către cei intervieuați, a unei persoane anume care o folosește ocazional sau a unui membru al familiei căruia îi este chiar destinată ocazional.

Prin funcțiunea de birou pe care o capătă uneori, camera ajunge să joace un rol important în dezvoltarea profesională (atunci când activitatea profesională este desfășurată sau continuată acasă) sau în dezvoltarea personală mediată de tehnologiile mass-media.

Motivațiile și utilizările analizate mai sus pot sau nu (în funcție de caz) fi juxtapuse dorinței de acumulare

Owning an apartment with a spare room gives room, as we saw in the case of young families or couples, to plans for the future, usually implying extending the family. These plans can be projected into a more or less distant future, the frequent changes/additions of functions or furniture meanwhile talking about the development of the relationship by negotiating the space and contributing to the definition of identity/identities.

The third room can be used, as it was emphasised in an interview, as a room which contributes to the resolution of small family conflicts through the possibility of withdrawing oneself in this room.

In the case of families whose children moved to their own homes we could sometimes sense a certain desire of controlling the access with a double role – in renegotiating the relationship with the children and in negotiating the relationship with potential guests around the idea of sleeping in that room. For that matter, we encountered this problem of negotiating relationships through use of the room by someone else during night-time in many cases, worth mentioning being naming, by those interviewed, of a certain person occasionally using it or of a family member to whom it is even occasionally intended for.

Through the office function it sometimes acquires, the room plays an important role in professional development (when the professional activity runs or it is continued home) or in the personal development mediated by mass-media technologies.

The motifs and uses analysed above can or cannot (according to the case) be juxtaposed to the desire

a capitalului simbolic în sensul dat de Pierre Bourdieu (2001). De aceea, o analiză ulterioară ar putea releva dacă ceea ce am considerat ca fiind cauză (nevoia de spațiu pentru broască, masa de călcat, plante, musafiri etc.) nu ar putea fi, de fapt, și /sau efect al dorinței cuplului/familiei de a se poziționa diferit pe eșichierul social. Prin urmare, identitatea acestora este reliefată nu în ultimul rând de suprafața ocupată și de spațiul suplimentar care a devenit un indicator al statutului. Acest fapt poate fi tradus prin intenția de a nu se limita doar la nevoile primare, ci de a fi asimilați categoriei celor care au "luxul" unui spațiu excedentar.

Concluzii

Deși antropologia în sine presupune o cercetare calitativă, contextuală, prin cercetarea ce a stat la baza prezentului articol nu ne asumăm mai mult decât explorarea unor posibile subiecte având în vedere amploarea redusă a cercetării și timpul limitat. În ciuda acestor limitări, în cadrul workshop-ului am încercat să surprindem cât mai bine contextul utilizărilor celei de-a treia camere și prin intermediul acesteia să înțelegem o serie de aspecte ce țin de comportamentul utilizatorilor în relație directă cu caracteristicile spațiale, de exemplu: raportarea utilizării la suprafața camerei sau camerelor ce compun apartamentul, la orientarea față de punctele cardinale sau la gradul mai mare sau mai mic de lumină naturală ce pătrunde în cameră (aceste două aspecte conducând la utilizări diferite vara și iarna sau la percepții diferite de confort). Toate cele trei întrebări de cercetare lansate la început s-au dovedit a merita să fie

to accumulate symbolic capital as proclaimed by Pierre Bourdieu (2001). This is why a further analysis could reveal if what we considered to be cause (the need for space for the turtle, the ironing board, the plants, the guests etc.) couldn't in fact be also/rather effects of the couple's/family's desire to position themselves differently on the social stage. Thus, their identity is underlined also by the occupied surface and by the extra space which became a marker of status. This fact can be translated through the intention of not limiting themselves only to basic needs, but of assimilating themselves to the category of those that have "the luxury" of owning extra space.

Conclusions

Although anthropology itself assumes a qualitative, contextual research, through the research that was the basis of this article we do not assume more than the exploration of possible subjects given the small scale of the research and the limited time. Despite these limitations, during the workshop we tried to capture the context of the uses of the third room as best as possible and through it to understand a number of aspects regarding the behaviour of the users in direct relation to the spatial characteristics, for example: relating use to the area of the room or rooms in the apartment, to orientation towards the cardinal points or to the greater or lesser degree of natural light entering the room (these two aspects leading to different uses in the summer and in the winter or to different perceptions of comfort). All the three research questions initially launched proved to be worth analysing at length in broader researches, having the potential of hiding keys of

analizate pe larg în cadrul unor cercetări mai ample, având potențialul de a ascunde chei de înțelegere și rezolvare a unor provocări actuale ale locuirii.

În cadrul cercetării întreprinse s-a putut constata că de multe ori cea de-a treia cameră drept cameră extra reprezintă, prin flexibilitatea ei, un spațiu de siguranță ce poate acoperi o paletă mai largă de nevoi schimbătoare în timp. Este de obicei un spațiu ce asigură confortul moral și nu îngrădește sau chiar face loc unor planuri viitoare. De multe ori în modul de utilizare a celei de-a treia camere se poate citi modul de raportare la ceilalți – familie, prieteni – și se pot identifica mai degrabă valorile decât standardele familiei/cuplului. În concluzie, o astfel de analiză poate evidenția relații ce depășesc sfera legăturii stricte dintre arhitectură și utilizare. Cercetarea locuirii și a semnificațiilor acestia poate deveni „un mod de examinare a felului în care structuri sociale permanente precum familia [...] se pot adapta la stadii diferite ale vieții, la experiența schimbătoare a intimității și interiorității ce caracterizează viața modernă, și dezvoltă o relație cu lumea exterioară” (Attfield, 2000, p. 178).

Încercarea de a înțelege mecanismele de căutare, construire și reconstruire a lui *acasă* prin raportarea spațiului la dinamica familiei ne-a condus, în cadrul cercetării, către rezultate care ar putea sta la baza regândirii arhitecturii locuințelor, în ideea de a răspunde nevoilor actuale, dar și mentalităților și stilurilor de viață aflate într-o continuă schimbare și renegociere. În limitele posibilităților lăsate de proiectarea unor locuințe colective se poate avea în vedere o flexibilitate și adaptabilitate a spațiului care să răspundă mai bine unui anumit context și problemelor de ordin social, cultural, politic, economic, nu prin importul de modele și preluare de

understanding and solving current housing challenges.

During research, we could identify that many times the third room as an extra room represents, through its flexibility, a safety space which can cover a wider range of ever-changing needs. It usually is a space which assures the moral comfort and it does not limit, but rather makes room for future plans. Many times, in the use of the third room we can read the relationship to others – family, friends – and we could rather identify the family/couple values than standards. In conclusion, such an analysis can reveal relationships that go beyond the strict link between architecture and use. Researching dwelling and its meanings can become “a way of examining how such permanent social structures as the family [...] can adapt to different life stages and the changing experience of intimacy and interiority that characterises modern life, and forms a relationship to the exterior world beyond” (Attfield, 2000, p. 178).

Trying to understand the mechanisms of search for, making and remaking of *home* by relating space to the dynamics of the family led us, during this research, to results which can be the base for rethinking dwelling architecture, in order to serve actual needs, but also respond to ever-changing and ever-negotiated mentalities and life styles. Inside the limits of the possibilities let by designing collective housing, a greater flexibility and adaptability of the space could be taken into account, better responding to a certain context and to social, cultural, politic, economic problems, not by importing models and absorbing tendencies, but by

tendințe, ci prin înțelegerea în profunzime a specificității unui loc. Aceste aspecte sunt cu atât mai importante de urmărit cu cât rolul locuinței transformată în *acasă* este definitoriu în găsirea și formarea identității/identităților (Richardson, 2019), în dezvoltarea personală (King, 2004) și a relațiilor cu ceilalți (Blunt & Dowling, 2006), dar și în cadrul realității sociale și politice pe care, prin utilizare și practicile pe care le presupune (de exemplu de consum), o poate reproduce sau chiar contesta (Buchli & Cox, 2017).

the in-depth understanding of a place. These aspects are all the more important to be followed as the role of the house transformed into a *home* is defining in finding and framing one's identity/identities (Richardson, 2019), in personal development (King, 2004) and the development of relationships to others (Blunt & Dowling, 2006), but also for the social and political reality which it can reproduce or even contest (Buchli & Cox, 2017) through use and (for example consumption) practices.

Referințe/ References

- Aigbavboa, C., & Thwala, W. (2018). *Residential Satisfaction and Housing Policy Evolution* (1 edition). New York: Routledge.
- Appadurai, A. (Ed.). (1986). *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Attfield, J. (2000). *Wild things: the material culture of everyday life*. Oxford and New York: Berg.
- Balcanu, R. (2019). Lucrând de acasă – Influența tehnologiei asupra locuirii contemporane. *Argument*, 11, [acest volum].
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (2008). *Construirea socială a realității* (A. Butucelea, Trans.). Retrieved from <http://www.editura-art.ro/carte/construirea-sociala-a-realitatii>
- Blunt, A., & Dowling, R. (2006). *Home*. London and New York: Taylor & Francis e-Library.
- Bourdieu, P. (2001). *Meditații pascalienne*. București: Editura Meridiane.
- Buchli, V., & Cox, R. (2017). Series preface: Why home? In V. Buchli & R. Cox, *Home. Making Homes: Ethnography and Design* (pp. xii–xiii). London Oxford New York New Delhi Sydney: Bloomsbury Academic.
- Cieraad, I. (2006). Introduction. Anthropology at Home. In I. Cieraad (Ed.), *At Home: An Anthropology of Domestic Space* (New edition, pp. 1–12). Syracuse, NY: Syracuse University Press.
- Credite acordate gospodăriilor populației. (2019). Retrieved from Banca Națională a României website: www.bnr.ro/Credite-acordate-gospodariilor-populatiei-5771.aspx
- Gilroy, R. (2005). The Role of Housing Space in Determining Freedom and Flourishing in Older People. *Social Indicators Research*, 74(1), 141–158.
- Gurstein, P. (2001). *Wired to the World, Chained to the Home—Telework in Daily Life*. Vancouver, Toronto: UBC Press.

- Heath, S., & Cleaver, Elizabeth. (2003). *Young, Free and Single?: Twenty-Somethings and Household Change*. Palgrave Macmillan UK.
- King, P. (2004). *Private Dwelling: Contemplating the Use of Housing*. London; New York: Routledge.
- Le Breton, D. (2002). *Antropologia corpului și modernitatea*. Timișoara: Amarcord.
- Meesters, J. (2009). *The meaning of activities in the dwelling and residential environment. A structural approach in people-environment relations*. Delft, The Netherlands: IOS Press.
- Miller, D. (1987). *Material Culture and Mass Consumption*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Oskam, J., & Boswijk, A. (2016). Airbnb: the future of networked hospitality businesses. *Journal of Tourism Futures*, 2(1), 22–42.
- Pink, S., Mackley, K. L., Morosanu, R., Mitchell, V., & Bhamra, T. (2017). *Making Homes: Ethnography and Design*. London Oxford New York New Delhi Sydney: Bloomsbury Academic.
- Richardson, J. (2019). *Place and Identity: The Performance of Home*. London and New York: Routledge.
- Sfintes, A.-I., Pop, I., Păduraru, R., David, D., Stanciu, C. A., Balcanu, R., ... Deák, J.-Ștefania. (2019). A locui. A treia cameră. *Arhitect*, 4, 14–15.
- Yavari, F., & Vale, B. (2017). Sharing Space and Older New Zealanders. Preferences for the Conversion of Existing Houses. *Back to the Future: The Next 50 Year*, . 305–31. Wellington, New Zealand.

¹ Articolul o are drept autor principal pe Anda-Ioana Sfinteș. Ruxandra Păduraru a adus completări în subcapitolul referitor la *Analiza rezultatelor cercetării*, vorbind despre identitate, cultură materială, capital simbolic. Ruxandra Balcanu a detaliat munca de acasă în capitolul *A treia cameră/Locuirea contemporană*, iar Dragoș David a contribuit la subcapitolul *Locuirea la bloc în România*.

The main author of this article is Anda-Ioana Sfinteș. Ruxandra Păduraru filled in the subchapter referring to the *Analysis of the research results*, speaking about identity, material culture, symbolic capital. Ruxandra Balcanu detailed teleworking in the chapter *The third room/Contemporary forms of dwelling*, and Dragoș David contributed to the subchapter *Living in an apartment in Romania*.

² Coordonator: Anda-Ioana Sfinteș; coautorii acestui articol au fost participanți la workshop.

Coordinator: Anda-Ioana Sfinteș; the co-authors of this article participated to the workshop.

³ Prin raportarea valorii înregistrată în iulie 2019 la valorile înregistrate la sfârșitul anului 2016

By relating the value registered in July 2019 to those registered at the end of 2016

⁴ arh. Ilinca Pop, stud. Ruxandra Păduraru (Facultatea de Sociologie, specializarea Antropologie, UB), stud. arh. Dragoș David (an 5, UAUIM), stud. arh. Crina Alexandra Stanciu (an 3, UAUIM), stud. arh. Ruxandra Balcanu (an 5, UAUIM), stud. arh. Carmen Nicoleta Talcal (an 2, UAUIM), stud. arh. Judith-Ștefania Deák (Cardiff University, UK), sub coordonarea asist. dr. arh. Anda-Ioana Sfinteș (UAUIM)

arch. Ilinca Pop, stud. Ruxandra Păduraru (Faculty of Sociology, Anthropology specialisation, UB), arch. stud. Dragoș David (5th year, UAUIM), arch. stud. Crina Alexandra Stanciu (3rd year, UAUIM), arch. stud. Ruxandra Balcanu (5th year, UAUIM), arch. stud. Carmen Nicoleta Talcal (2nd year, UAUIM), arch. stud. Judith-Ștefania Deák (Cardiff University, UK), coordinated by assist. PhD. arch. Anda-Ioana Sfinteș (UAUIM)

⁵ Rezultatele obținute ca răspuns la cea de-a patra întrebare de cercetare – *Care sunt elementele definitorii/caracteristicile/rolurile celei de-a treia camere și cum pot fi ele exprimate sintetic, creativ?* pot fi consultate în (Sfintes et al., 2019)

The results as responses to the fourth question – *Which are the defining elements/characteristics/roles of the third room and how can they be synthetic and creatively expressed?* Can be consulted in (Sfintes et al., 2019)